

TURKSOSBİLDER

Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler

doi [https://doi.org/](https://doi.org/10.55107/turksosbilder.1053540)

10.55107/turksosbilder.1053540

Furkan ŞİMŞEK

furkan_simsek24@hotmail.com

id <https://orcid.org/0000-0003-2028-8139>

Öz

Bu araştırmanın genel amacı, uluslararası öğrenci hareketliliğini, Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikalarını ve Türkiye'deki Afrikalı yükseköğretim öğrencilerini incelemektir. Araştırma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yaklaşımı seçilmiştir. Araştırma grubunu Samsun'da bulunan Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören bir doktora, üç yüksek lisans ve on üç lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu ile toplanmıştır. Sorulara verilen yanıtlar fenomenolojik yaklaşım ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrenciler en çok dil ve dil öğrenimi açısından sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin Türkiye'yi seçmelerindeki genel motivasyon, Türkiye'nin Müslüman bir devlet olduğunu düşünmeleridir. Genel olarak bakıldığında Türkiye'ye gelen yabancı öğrenci sayısı ve Afrika'dan gelen öğrenci sayısının her geçen yıl arttığı söylenebilir. Aynı şekilde Ondokuz Mayıs Üniversitesi çok sayıda ülkeden yabancı öğrencinin ve Afrikalı öğrencinin tercih ettiği bir üniversite olsa da aynı başarıyı mezun olan yabancı öğrenci sayısında gösterememiştir. İstatistikî veriler dikkate alındığında, Türkiye'nin yükseköğretimde uyguladığı yabancı öğrenciler politikasının öğrenci hareketliliğini doğrudan etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Yükseköğretim Öğrencileri, Afrikalı Öğrenciler, Öğrenci Hareketliliği

Abstract

The general purpose of this research is to examine international student mobility, Turkey's international student policies and African higher education students in Turkey. The research was designed as a qualitative research. In the research, purposive sampling approach was chosen. The research group consists of one doctorate, three master's and thirteen undergraduate students studying at Ondokuz Mayıs University in Samsun. The data were collected with the interview form developed by the researcher. The answers to the questions were analyzed with phenomenological approach. According to the findings obtained as a result of the research, the students stated that they mostly had problems in terms of language and language learning. The general motivation for students to choose Turkey is that they think that Turkey is a Muslim state. In general terms it can be said that the number of foreign students coming to Turkey and the number of students coming from Africa increase every year. Likewise, although Ondokuz Mayıs University is a university which is preferred by foreign students from many countries and African students, it haven't been able to be successful in the number of foreign students

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

graduating. Considering the statistical data, it can be said that the foreign student policy implemented by Turkey in higher education directly affects student mobility.

Keywords: Higher Education, Higher Education Students, African Students, Student Mobility

GİRİŞ

Küreselleşme uzak yerleşimlerin birbirine bağlandığı, kilometrelerce ötedeki olayların yerel nitelikli oluşumları etkilediği ya da tam tersinin mümkün olduğu, uluslararası ilişkiler ağının yoğunlaşması (Giddens, 1994) olarak tanımlanabilir. Küresel düzenin getirmiş olduğu birtakım pratiklerle iletişim ve etkileşim oldukça hızlanarak mekân değersizleşmiş ve uzaklar artık uzak olmaktan çıkıp (Bauman, 2005: 114) insan dolaşımı artış göstermiştir.

Bu dolaşım ise siyasal, ekonomik ya da diğer nedenlerle gerek bireylerin gerekse toplulukların bir yerden başka bir yere gitmeleri olan göç (TDK, 1998, s. 863) tanımı ile rasyonel bir açıklamaya kavuşmuştur. Sıradan bir fiil olarak değerlendirilebilen göç aslında insan yaşamının tarihsel dinamikleri kadar eskidir (Söğüt, 2019, s. 138). Öyle ki İbn-i Haldun göçü bir arayış, medenileşmeye doğru bir yürüyüş (Haldun, 1977, s. 297-298) olarak kavramsallaştırır. Bireyler her dönemde içinde buldukları ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri en aza indirerek karlarını maksimum düzeye çıkarabilmek için göçü adete bir yatırım stratejisi (Frank & Susan, 2014) olarak kullanmışlardır. Nitekim teknolojik ilerleme ile havayolu ulaşımının ucuzlaması ise küresel bir entegrasyon oluşturarak (Tarrow, 2008, s. 139-140) göçün kolaylaşmasını sağlamıştır.

Latince 'educare' kökünden gelen eğitim ise, bir bilim dalı ya da sanat kolunda bilgi, beceri ve anlayış kazanmalarına yardım etmek için bireyleri yetiştirmek ve geliştirmek (TDK, 1998, s. 677) anlamını taşımaktadır. Eğitimin bireysel kazanımı üzerine açıklama getiren Immanuel Kant ise deyim yerindeyse insanın yalnızca eğitim ile insan olabileceğini, insanın mükemmeliyetinin eğitimde saklı olduğunu ve insanın fitratı itibariyle yükselişinin yine eğitim ile mümkün olacağını (Kant, 2013, s. 35-36; Babadağ, 2015, s. 199) vurgulamıştır.

Eğitim ise göçü doğrudan etkileyen bir unsurdur (Adıgüzel, 2016, s. 18). Çünkü göç kararı alınmasının temel motivasyonlarından biri de eğitimin iyi yaşam standartlarına erişme arzusunu teşvik etmesidir (UNESCO, 2018, s. 6-9). Ancak bu göç kavramı eğitim bağlamında düşünüldüğünde öğrenci hareketliliği olarak nitelendirilmektedir (YTB, 2020). Nitekim uluslararası öğrenci hareketliliğinde öğrencilerin yurtdışında eğitim almaları için hedef ülkelerdeki itici ve çekici motivasyon kaynakları hareketliliği şekillendirmektedir (IOM, 2021).

Türkiye’de Uluslararası Hareketliliğinin Yasal Altyapısı

Göç hukukunun Türkiye’de oluşmasının ilk büyük adımı olarak nitelendirilebilecek 6458 sayılı Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu, yabancıların Türkiye Cumhuriyeti’ne giriş, kalış, çıkış ve de Türkiye’den transit olarak geçişleri ve hizmetlerin içeriği ve tatbikinin tüm usul ve esasları; İçişleri Bakanlığına bağlı olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün tüm işlev, salahiyet ve mesuliyetlerini düzenlemektedir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013; Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2016; Adıgüzel, 2016). Ayrıca yine bu kanunla kurulmuş olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile yabancılara ilişkin prosedür ve işlemler sivil bir otorite tarafından yürütülmeye başlanmıştır (Adıgüzel, 2016).

6458 sayılı Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu itibariyle Türkiye’de yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenim hizmeti alacak yabancı öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti’ne giriş çıkışları, sınırlar, sınır kapıları ya da Türkiye Cumhuriyeti içinde Türkiye uyruklu olmayanların ferdi olarak yapmış oldukları koruma taleplerine binaen verilecek uluslararası koruma statüsü, Türkiye Cumhuriyeti’ne gelecek yabancılara ivedilikle verilecek geçici koruma statüsü, vize ve pasaport işlemleri, ikamet izni verilmesi, çalışma izni, idari gözetim, kayıt kontrol, idari itiraz ve yargı yolları, seyahat belgesi haklar ve yükümlülükler gibi usul ve esasları kapsar. Bu doğrultuda yabancı öğrencilere verilecek uluslararası koruma statüsü bu kanun hükümlerince yürütülür (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013; Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2016).

Nitekim 6458 sayılı Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanununun 38-41’inci maddeleri kapsamında Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora, Tıpta Uzmanlık Eğitimi

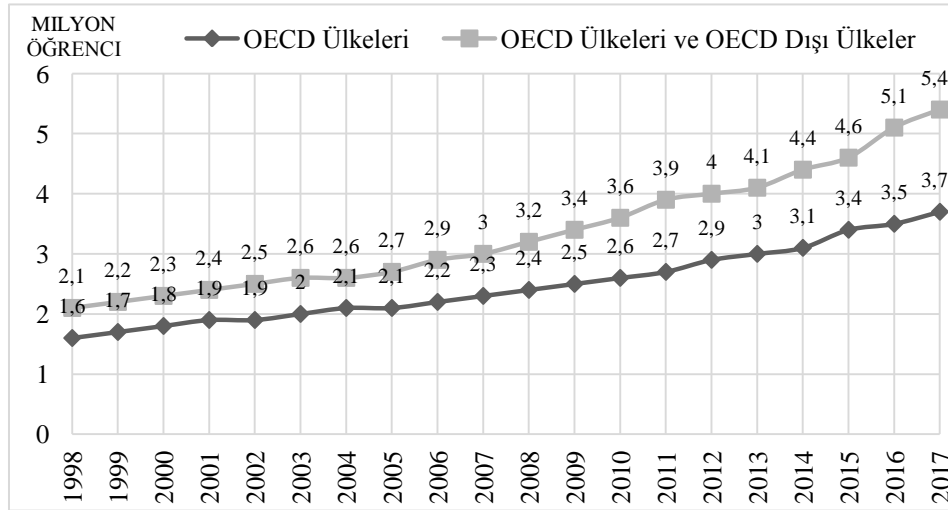
Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

(TUS) ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi (DUS) düzeylerinde eğitim-öğretim hizmeti alacak yabancı öğrencilere ikamet izni verilir. Ayrıca bu öğrenci ikamet izinleri öğrencilerin eş ve çocuklarını da kapsamaktadır (GİGM, 2021).

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

Uluslararası öğrenci, kendi ülkesinden farklı bir hedef ülkedeki eğitim-öğretim faaliyetlerine katılmak amacıyla iki ülke arasındaki sınırı fiziksel olarak geçen birey şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 2015; IOM, 2018; UIS, 2020). Buradan hareketle uluslararası öğrenciler için yapılan tanımların ortak paydası yerel sınırları aşan bir hareketlilik (YTB, 2020). Nitekim kültür ve uygarlık farkından hareketle, yerel olan ve en ilkel kavimlerde dahi bulunan kültürün, uluslararası uygarlık geleneklerinin tazyiki ile kaybolacağı ve dolayısıyla eğitimin uluslararası olması gerektiği (Tezcan, 1993, s. 65) düşüncesi uluslararası öğrenciliğin adeta rekabet unsuruna dönüşmesi ile uluslararası eğitimin (YTB, 2020) önemi vurgulanabilir.

Eğitim-öğretim hizmetlerinin küreselleşmesinin önemli sacayaklarından birini yabancı öğrenciler ve bu öğrencilerin talepleri karşısında üniversitelerce sağlanan eğitim-öğretim hizmetleri oluşturmaktadır (YÖK, 2021).

Kaynak: OECD, 2020

Şekil 1. 1998-2017 yılları arasında OECD ve OECD dışı ülkelerde kayıtlı uluslararası veya yabancı öğrenci sayısı

Şekil 1 incelendiğinde 1998-2017 OECD verilerine göre, OECD ülkelerinde 2017’de yaklaşık 3,7 milyon, OECD dışı ülkelerde 1,7 milyon olmak üzere toplamda yaklaşık 5,4 milyon öğrenci uluslararası veya yabancı öğrenci statüsünde başka ülkede öğrenim görmektedir (OECD, 2020; UIS, 2020; YÖK, 2021). Ayrıca OECD ülkeleri ve OECD dışı ülkelerdeki uluslararası veya yabancı öğrenci sayısı kronolojik olarak artan bir eğri göstermiştir (OECD, 2020; UIS, 2020; YÖK, 2021).

Türkiye Yükseköğretimde Uluslararası Öğrenciler

Türkiye Cumhuriyeti yükseköğretimde uluslararasılaşma politikasına özellikle 2005 yılında ağırlık vermeye başlamış, çeşitli ülkelerin yükseköğretim kurumlarıyla ortak eğitim-öğretim programları geliştirmiştir (YÖK, 2021). Bu doğrultuda Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerin görüşleri dikkate alınmak suretiyle 2016 yılında düzenlenen ve programlar arası geçiş ve çoklu eğitim dili gibi imkanları tanıyan yönetmelikle uluslararasılaşmaya katkı sağlanmıştır (Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışı Yükseköğretim Kurumlarıyla Ortak Eğitim Öğretim Programlarına Dair Yönetmelik, 2016; YÖK, 2021).

2016 yılında yayımlanan Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışı Yükseköğretim Kurumlarıyla Ortak Eğitim Öğretim Programlarına Dair Yönetmelik (Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışı Yükseköğretim Kurumlarıyla Ortak Eğitim Öğretim Programlarına Dair Yönetmelik, 2016) sonrası uygun görülen 76 uluslararası ortak program protokolünden 56’sı onaylanmıştır (YÖK, 2021, s. 62). Türkiye 2020 yılı itibarıyla 22’si ön lisans, 134’ü lisans, 80’i yüksek lisans ve 33’ü doktora düzeyi olmak suretiyle toplamda 269 ortak eğitim-öğretim programına imza atmıştır (YÖK, 2021, s. 62).

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

Yükseköğretim Kurulu 1982 senesindeki kuruluşundan 2014'e değin 15 ülkeyle yükseköğretimde iş birliği sağlamak amacıyla mutabakat zaptı imzalamakla birlikte, 2014-2020 arasında 39 ayrı ülkeyle 54 mutabakat zaptı imzalamıştır. Bu 39 ülke ise; Arnavutluk, Azerbaycan, Bahreyn, Bangladeş, Belarus, Burkina Faso, Burundi, Cezayir, Cibuti, Çad, Etiyopya, Fas, Filipinler, Filistin, Gambiya, Güney Sudan, Irak, İran, Japonya, Katar, Kore, Kosova, Makedonya, Malezya, Malezya Kelantan Eyaleti, Nijer, Özbekistan, Pakistan, Romanya, Ruanda, Sırbistan, Sierra Leone, Sudan, Tayvan, Tunus, Uganda, Ukrayna ve Zambiya'dır (YÖK, 2021, s. 28).

Yükseköğretim Kurulunun iş birliği protokolü/mutabakat zaptı imzaladığı ülkelerden gelen ve devlet üniversitelerine yerleşen yabancı öğrencilerin ise bir yıl içerisinde en fazla 200 öğrenciyi geçmemek kaydıyla, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim-öğretim masrafı, Türkçe dil eğitimi ücreti, sağlık hizmeti, yurt masrafları ve/veya bu kapsamdaki öğrencilere burs imkânı sağlanması ile yabancı öğrencilere eğitim-öğretimde destek sağlanır (YÖK, 2021). Büyük Öğrenci Projesinde; açılan kontenjanların tamamının dolmaması, akademik takvime uyulmaması ve başvuruların zamanında yapılmaması, diploma ve denklik işlemlerinde yaşanan sıkıntılar neticesinde beklenen başarı yakalanamamıştır (YÖK, 2021, s. 12). Nitekim Türkiye tarafından Hükümet, Devlet ya da Bakanlık Bursu gibi çeşitli adlar altında verilen burs hizmetleri 2012'de Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı aracılığı ile "Türkiye Bursları" adı altında toplanmıştır (YÖK, 2021; YTB, 2021).

1992'de hayata geçirilen Büyük Öğrenci Projesi ile 317 öğrenci Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim-öğretim hizmeti almıştır (YÖK, 2021: 12-13). 1992-1993 eğitim-öğretim döneminde Büyük Öğrenci Projesi kapsamında Türkiye'de eğitim-öğretim hizmeti almaları için çeşitli Türk cumhuriyetlerinden 10 bin öğrenciyeye burs ve yurt imkânı sağlanmıştır (YÖK, 2021). 1992-2011 yılları arasında, MEB Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğüne yürütülmekte olan Büyük Öğrenci Projesi kapsamında Türkiye'ye gelecek öğrenciler için 42 bin 318 burs kontenjanı açılmış, bu kontenjanın 31 bin 37'si kullanılmıştır (YÖK, 2021). Nitekim 1992'de Kazakistan-Türkiye arasında imzalanan protokol ile iki devletin ortak üniversitesi olan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi (AYÜ, 2021), 1995'de Kırgızistan-Türkiye arasında imzalanan protokol ile iki devletin ortak üniversitesi olan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ, 2021) bu bağlamda verilecek örneklerdir (YÖK, 2021, s. 12-13).

Nitekim Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının belirlemesi ile yurtdışından eğitim-öğretim hizmeti almak amacıyla Türkiye'ye gelmiş öğrencilere sağlanacak burs, yurt, sağlık ve çeşitli eğitim giderleri (YTB, 2020), Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu (Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2012) ve Maliye Bakanlığınca kaynak aktarılması çerçevesinde düzenlenir (Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun, 2010).

Tablo 1. Yıllara Göre Türkiye Bursları Öğrenci İstatistikleri

Eğitim-Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2012-2013	5516
2013-2014	3988
2014-2015	4511
2015-2016	4853
2016-2017	4659
2017-2018	4256
2018-2019	4648
2019-2020	4016
Toplam	36447

Kaynak: YÖK, 2021, s. 65

Türkiye yükseköğretim kurumları için potansiyel öğrenci olarak görülen uluslararası öğrencileri sisteme dahil eden Türkiye Bursları (YÖK, 2021, s. 65) imkanından yararlanan öğrencilerin sayıları Tablo 1'de yıllara göre gösterilmiştir.

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının 2012 yılında uygulamaya başladığı Türkiye Bursları programı kapsamında 2012 yılında öğrenciler tarafından 10 bin civarında burs başvurusu yapılmış, 2019 yılında ise 146 bin 600 burs başvurusu gerçekleştirilmiştir (YÖK, 2021; YTB, 2020). Bu doğrultuda Türkiye, eğitim-öğretimde bilhassa yükseköğrenim düzeyinde çekici bir ülke olmuştur (YTB, 2020). Başkanlığın burs olanakları; lisans eğitimi düzeyinde aylık 800 TL, yüksek lisans eğitimi düzeyinde aylık bin 100 TL ve doktora eğitimi düzeyinde aylık bin 600 TL olarak planlanmış, ayrıca konaklama, genel sağlık sigortası, bir yıllık Türkçe dil kursu ve tek seferlik uçak bileti yine burs kapsamında sağlanan hizmetlerden olmuştur (YTB, 2020).

2016-2017 eğitim-öğretim yılından bu yana Yükseköğretim Kurulunun vermiş olduğu “YÖK Uluslararası Öğrenci Bursu” (YÖK, 2018) ise Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının yukarıda değinilen Türkiye Bursları kapsamından farklı olarak yürütülmektedir (YÖK, 2021, s. 65). Yükseköğretim Kurulu tarafından sağlanan bu burs gerek uluslararası öğrencilere gerekse ilgili üniversite ya da bakanlık aracılığıyla Türkiye’ye gelen öğrenciler için düzenlenmektedir (YÖK, 2021, s. 65-66; YÖK, 2018).

Tablo 2. 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında Öğrenim Düzeylerine Göre YÖK Uluslararası Öğrenci Bursu Alan Bazı Afrikalı Öğrenci Sayıları

Ülkeler	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Etiyopya	8	3	7	18
Gambiya	18	1	-	19
Ruanda	28	1	-	29
Sudan	-	-	7	7
Uganda	-	-	9	9

Kaynak: YÖK, 2021, s. 66

Tablo 2’de 2019-2020 eğitim-öğretim yılında ülke ve öğrenim düzeylerine göre YÖK Uluslararası Öğrenci Bursu alan bazı Afrikalı öğrencilerin sayıları verilmiştir.

Yükseköğretimin uluslararasılaşması için Türkiye’de atılan adımlardan biri de 2010 yılında Yükseköğretim Kurulunca Yabancı Uyrıklı Öğrenci Sınavının (YÖS) (YÖK, 2010) kaldırılmasıdır. Merkezi olarak yapılması zorunlu tutulan YÖS’ün kaldırılması ile birlikte yabancı öğrenci kabulünde belirlenecek usul ve esasların üniversitelerce yapılmasının önü açılmıştır (ÖSYM, 2010). Zira öncesinde üniversitelerin senato kararları ve Yükseköğretim Kurulunun onayı doğrultusunda öğrenci kabulüne ilişkin esaslara sahip olan yabancı öğrenciler, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezi bir sınava tabi tutulmak suretiyle Türkiye’deki Yüksek Öğretim Programları İçin Yurt Dışından Kabul Edilecek Öğrenci Kılavuzundaki kontenjanlar dahilinde yükseköğretim kurumlarına yerleşmekteydiler (ÖSYM, 2010). Nitekim Yükseköğretim Kurulu öğrenci kabulündeki sınav ya da çeşitli seçme işlemlerini yabancı öğrenci kabul eden üniversitelerin (YÖK, 2019) tasarrufuna bırakmıştır.

Uluslararası öğrencileri yükseköğretim kurumları hakkında bilgilendirmek ve eğitim-öğretim hizmetlerine kolayca erişim sağlamak için Yükseköğretim Kurulu tarafından 2019 yılında kurulan ve yönetilen "Study in Turkey" web sitesi (<https://www.studyinturkey.gov.tr/>), Türkiye Yükseköğretim Sistemi aracılığıyla öğrencilerin kullanımına sunulmuştur (YÖK, 2019; YÖK, 2021, s. 39-40). Öğrenciler web sitesi arama motorundan istedikleri eğitimin türü ve dilini seçerek kariyerlerini geliştirmek amacıyla kendileri için ideal üniversiteyi bulabilmektedirler (YÖK, 2019). Ayrıca web sitesi Türkiye yükseköğretim hizmetleri çerçevesinde sunulan genel bilgilerin yanında öğrenciler için sunulan burs imkanları, daha önceki dönemlerde Türkiye’de uluslararası öğrenci statüsündeki bireylerin deneyim ve tecrübeleri, kampüs ve şehirdeki yaşam olanakları ile kültürel pratikler gibi kapsamlı içerikler bulunmaktadır. Hazırlanan bu web sitesi halihazırda Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak üç ayrı dile uygun olarak tasarlanmıştır (YÖK, 2019, s. 28; YÖK, 2021, s. 39-40).

Yükseköğretimde uluslararasılaşma düzeyini artırmak için Cumhurbaşkanlığı “Study in Turkey” web sitesini öğrencilere derli toplu bilgi akışı sağlaması ve eğitim-öğretim hizmetlerinin sistematik bir şekilde öğrencilere ulaştırılması (YÖK, 2019, YÖK, 2021, s. 39-40), web sitesi aracılığıyla uluslararası fuarlara katılım ve tanıtım etkinliklerinin düzenlenmesi ve raporlanması, uluslararası öğrencilerin başvuru ve kabul ölçütleri doğrultusunda düzenlemeler ve çalışmalar yapılması, yükseköğretim hizmetleri bağlamında üniversitelerin çekiciliğini lanse

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

edilmesi, araştırmaların temellerinin güçlendirilmesi, yükseköğretim hizmetlerinin yabancı dillerde eğitim-öğretim hizmeti sunan programların açılması (SBB, 2021; YÖK, 2019, YÖK, 2021, s. 39-40) yönünde çalışmaları desteklemiştir.

Türkiye Yükseköğretiminde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

Türkiye'ye yükseköğretim hizmeti almak için gelmek isteyen uluslararası öğrenciler çeşitli seçeneklerle burs alabilmektedirler. Bu seçenekler, Türkiye Cumhuriyeti'nin (SBB, 2021) sağlamış olduğu burs imkanları ile İslam Kalkınma Bankası (ISDB, 2021) ve Türkiye Diyanet Vakfı (TDV, 2021) gibi tüzel kişilikler ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının sağlamış olduğu burs imkanları, yine çeşitli üniversitelerin burs imkanları ile başta en bilindik program olan Erasmus Programı (TUA, 2021) ve diğer pek çok çeşitli öğrenci değişim programları çerçevesinde sunulan burs imkanları şeklindedir. Bu doğrultuda Türkiye yükseköğretimi her geçen yıl daha çok yabancı öğrencinin geldiği bir ülke olarak popülerliğini arttırmaktadır (YTB, 2020). Bunda gerek devlet üniversiteleri gerekse vakıf üniversitelerinin ilgili bölümlerinin donanımlarını ve teknik altyapılarını geliştirmelerinin ve kontenjanlarını arttırmalarının etkili olduğu ifade edilebilir (YÖK, 2019).

Tablo 3. Yabancı Öğrenci Sayısına Göre Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Dağılımı

Öğrenci Sayıları	Üniversiteler		
	Devlet	Vakıf	Toplam
0	2	5	7
1-99	20	22	42
100-249	18	13	31
250-499	18	12	30
500-999	15	6	21
1000-2499	24	3	27
2500-...	12	2	14

Kaynak: YÖK, 2020, s. 78

2020 yılında yabancı öğrenci sayılarına göre Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Yükseköğretim Kurulunun 2021 yılında yayınladığı Yükseköğretimde Hedef Odaklı Uluslararasılaşma Raporuna göre yabancı öğrenci sayısının en yüksek olduğu üniversite 10 bin 825 öğrenci ile Anadolu Üniversitesi'dir. Anadolu Üniversitesini sırasıyla 9 bin 450 öğrenci ile Karabük Üniversitesi, 8 bin 504 öğrenci ile İstanbul Üniversitesi, 5 bin 250 öğrenci ile Uludağ Üniversitesi, 4 bin 851 öğrenci ile Bahçeşehir Üniversitesi, 4 bin 706 öğrenci ile İstanbul Aydın Üniversitesi ve 4 bin 635 öğrenci ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi takip etmektedir (YÖK, 2021, s. 44).

2018'de UNESCO'nun yayınlamış olduğu veriler göz önünde bulundurulduğunda ise küresel ölçekte toplamda 5 milyon 571 bin 402 uluslararası öğrenci bulunmak ile birlikte uluslararası öğrenci sayısı yıllara göre doğrusal olarak artmıştır (IIE, 2021). Türkiye ise yabancı öğrencilerin yoğun olarak tercih ettiği yerler bağlamında yerini almıştır (YTB, 2020). Ayrıca Cumhurbaşkanlığı ve YÖK uluslararası statüdeki öğrenci sayısını artırmak amacıyla sınavların çeşitli dillerde yapılması, mevcut kapasitelerin artırılması için yasal prosedürlerin rasyonelleşmesi gibi birtakım politikalar geliştirmiştir (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018; Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018; SBB, 2019).

Tablo 4. 2013-2020 Eğitim-Öğretim Yılları Arasında Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Yabancı Öğrenci Sayıları

Eğitim-Öğretim Yılı	Yabancı Öğrenciler		
	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	14752	33431	48183
2014-2015	22543	49635	72178
2015-2016	27747	60156	87903

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

2016-2017	36222	71854	108076
2017-2018	43355	81783	125138
2018-2019	54285	100220	154505
2019-2020	65436	119611	185047

Kaynak: YÖK, 2021

Tablo 4 incelendiğinde kronolojik olarak eğitim-öğretim yıllarına bakıldığında Türkiye üniversitelerinde eğitim-öğretim gören yabancı öğrencilerin sayısı giderek artan bir eğri göstermiş, her eğitim-öğretim yılında Türkiye'ye gelen erkek öğrenci sayısı kadın öğrenci sayısından fazla olmuştur (YÖK, 2021). 2013-2020 yıllarında Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde öğrenim hizmeti alan toplam yabancı öğrenci sayısı ise 781 bin 30 olmuştur (YÖK, 2021).

2021 yılı itibarıyla Türkiye üniversitelerindeki uluslararası öğrenci sayısı 200 bini aşmıştır (YÖK, 2021, s. 42). Nitekim 2021 yılında ikamet izni bulunmak suretiyle Türkiye'de toplam 1 milyon 179 bin 119 yabancı kişi bulunmaktadır. Bu yabancıların 94 bin 240 kişisini ise öğrenciler oluşturmaktadır (GİGM, 2021). Bu öğrencilerden Afrikalı olanlar dikkate alındığında Türkiye'de en çok öğrenci bulunduran yedinci ülke 8 bin 141 öğrenci ile Somali'dir. Somali'yi ise bir başka Afrika ülkesi olan Mısır takip etmektedir (YÖK, 2021, s. 21).

Tablo 5. 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında Türkiye Yükseköğretiminde Öğrenim Gören Afrikalı Öğrenci Sayıları

Ülkeler	Afrikalı Öğrenciler		Toplam
	Kadın	Erkek	
Uganda	65	235	300
Sudan	361	1064	1425
Fildişi Sahili	64	238	302
Tanzanya	285	119	404
Güney Sudan	13	90	103
Etiyopya	180	544	724
Cezayir	490	605	1095
Gine	5	4	9
Malavi	23	60	83
Somali	2353	5788	8141
Nijerya	657	2517	3174

Kaynak: YÖK, 2021

Araştırma topluluğuna katılım sağlayan öğrencilerin ait oldukları uyruklardan 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Türkiye Yükseköğretiminde öğrenim gören Afrikalı öğrencilerin sayıları Tablo 5'te verilmiştir.

Türkiye yükseköğretimi uluslararası öğrencilerin tercihleri bakımından önemli bir merkez olması doğrultusunda büyük bir aşama katetmiş, uluslararası öğrenci niceliği itibarıyla UNESCO tarafından yayımlanan 2018 yılı verileri göz önünde bulundurulduğunda; küresel ölçekte yükseköğretim seviyesinde en fazla uluslararası öğrenciye eğitim-öğretim hizmeti sağlayan ülkeler içinde onuncu sırada yer almıştır (YÖK, 2021, s. 7).

Küresel olarak bakıldığında aralarında Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Türkiye, Birleşik Krallık ve Kanada'nın bulunduğu beş G20 ülkesi 2015-2020 yılları aralığında en yüksek pozitif göçe sahip olduğu bildirilmektedir (IOM, 2019). UNESCO'nun 2018 verileri göz önünde bulundurulduğunda, dünyadaki toplamda 5 milyon 571 bin 402 uluslararası statüdeki öğrencinin 987 bin 314'ü Amerika Birleşik Devletleri üniversitelerinde eğitim-öğretim hizmeti almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversiteleri ise sırası ile 452 bin 79 yükseköğretim öğrencisi ile İngiltere, 444 bin 514 yükseköğretim öğrencisi ile Avustralya, 311 bin 738 yükseköğretim öğrencisi ile Almanya, 262 bin 416 yükseköğretim öğrencisi ile Rusya, 229 bin 623

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

yükseköğretim öğrencisi ile Fransa, 224 bin 548 yükseköğretim öğrencisi ile Kanada, 182 bin 748 yükseköğretim öğrencisi ile Japonya, 178 bin 271 yükseköğretim öğrencisi ile Çin ve 125 bin 138 yükseköğretim öğrencisi ile Türkiye izlemektedir (UNESCO, 2021; IIE, 2021; YÖK, 2021, s. 7).

Ondokuz Mayıs Üniversitesinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) 1975'te Samsun ilinde kurulmuş bir devlet üniversitesidir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi bünyesinde; 1 yüksekokul, 12 meslek yüksekokulu, 19 fakülte, 1 konservatuar, 2 enstitü ve 24 uygulama araştırma merkezi ile eğitim-öğretim hizmeti vermektedir (OMÜ, 2021). 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören 51 bin 631 öğrenciden 8 bin 588 öğrenci mezun olmuştur (OMÜ, 2020). Üniversitenin yayınladığı 2020 yılı verilerine göre 13 bin 535 ön lisans, 32 bin 887 lisans, 724 tezsiz yüksek lisans, 3 bin 646 tezli yüksek lisans ve bin 386 doktora olmak üzere toplamda 52 bin 178 öğrencisi bulunmaktadır (OMÜ, 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2007-2008 eğitim-öğretim yılı itibariyle uluslararası öğrenci kontenjanı açmaya başlamıştır (OMÜ, 2021). 109 farklı ülkeden uluslararası öğrencinin geldiği Ondokuz Mayıs Üniversitesi kontenjanları itibariyle uluslararası bir üniversite konumundadır (OMÜ, 2021; YÖK, 2020, s. 78). Nitekim uluslararası öğrenciler için kurulan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Birimi; aday, kayıt yaptırmış ve öğrenimine devam eden yabancı öğrencilerin kampüs ve kentteki ihtiyaçlarına yönelik olarak hizmet vermektedir (OMÜ, 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi uluslararası öğrenci hareketliliğini Uluslararası Öğrenci Giriş Sınavı (OMÜ-YÖS) (OMÜ, 2020) ile Uluslararası İlişkiler Birimi ve Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) (OMÜ, 2021) aracılığı ile organize edilmektedir. Eğitim dili Türkçe olmayan programlara kayıtlı öğrencilerden Türkçe yeterlik belgesi istenip istenmemesi ve belgenin teslim süresi birim kurul kararı ile belirlenir. Eğitim dilinin Türkçe olduğu programlardan zorunlu yabancı dil hazırlık sınıfına tabi olanlar Türkçe yeterlik belgesini hazırlık sınıfının sonuna kadar getirebilirler (OMÜ, 2019).

Uluslararası öğrencilerin Türkçe düzeyi, OMÜ-TÜRKÇE (OMÜ, 2020) tarafından denkliği onaylanmak kaydıyla diğer kurum ve kuruluşlardan alınanlar ve OMÜ-TÜRKÇE 'den alınan Türkçe dil yeterlik belgelerine göre belirlenir. Türkçe dil yeterlik belgesi olmayan ya da Türkçe düzeyi C1 düzeyinden az olan adaylar, Türkçe düzeyini geliştirmek üzere ilgili birim yönetim kurulu kararı ile bir yıl izinli sayılırlar. Bu süre sonunda veya içerisinde OMÜ-TÜRKÇE 'den C1 sertifikası alanlar veya denkliği kabul edilen Türkçe yeterlik dil belgesi alanlar takip eden yarıyıldan itibaren öğrenimlerine başlarlar. OMÜ-TÜRKÇE tarafından denkliği onaylanmış Türkçe dil yeterlik belgesini kesin kayıttan itibaren iki yıl sonunda getirmeyen öğrencilerin ilişkisi kesilmektedir (OMÜ, 2019).

Tablo 6. 2013-2020 Eğitim-Öğretim Yılları Arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde Öğrenim Gören Yabancı Öğrenci Sayıları

Eğitim-Öğretim Yılı	Yabancı Öğrenciler		
	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	252	671	923
2014-2015	400	1077	1477
2015-2016	586	1394	1980
2016-2017	813	1652	2465
2017-2018	1056	2106	3162
2018-2019	1749	3427	5176
2019-2020	1619	3016	4635
2020-2021	1707	2946	4653

Kaynak: YÖK, 2021

Tablo 6 incelendiğinde kronolojik olarak eğitim-öğretim yıllarına bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde eğitim-öğretim hizmeti alan yabancı öğrenci sayısı giderek artan bir eğri göstermiş, her eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesine gelen erkek öğrenci sayısı kadın öğrenci sayısından daha fazla olmuştur. 2013-

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

2021 yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören toplam yabancı öğrenci sayısı ise 24 bin 471 olmuştur (YÖK, 2021).

Ancak COVID-19 salgını uluslararası öğrencilerin hedef ülke üniversitelerine kaydolmaları için yapacakları seyahatlere engel teşkil etmiştir. Nitekim salgın politikası olarak pek çok üniversite akademik takvimlerinde değişiklik yapmış, yine pek çok üniversite ise uluslararası öğrenci kabullerini geçici olarak durdurmak mecburiyetinde kalmıştır (OECD, 2020). Bu doğrultuda 2020-2021 eğitim-öğretim yılı, yıllara göre sürekli artış gösteren uluslararası öğrenci sayısında düşüş yaşandığı yıl olarak değerlendirilmektedir (OECD, 2020).

Tablo 7. 2020-2021 Eğitim-Öğretim Dönemi Ondokuz Mayıs Üniversitesindeki Yabancı Öğrencilerin Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne Göre Sayıları

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Yabancı Öğrenciler		Toplam
	Kadın	Erkek	
Yüksek Lisans	2151	2040	4191
Doktora	580	735	1315

Kaynak: YÖK, 2021

Tablo 7’de 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne kayıtlı olarak öğrenim gören yabancı öğrenci sayıları verilmiştir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne kayıtlı toplamda 5 bin 506 yüksek lisans ve doktora öğrencisi bulunmaktadır (YÖK, 2021).

Tablo 8. 2020-2021 Eğitim-Öğretim Dönemi Ondokuz Mayıs Üniversitesindeki Yabancı Öğrencilerin Fakültelere Göre Sayıları

Fakülteler	Yabancı Öğrenciler		Toplam
	Kadın	Erkek	
Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi	10	18	28
Dış Hekimliği Fakültesi	61	85	146
Eğitim Fakültesi	285	199	484
Fen Edebiyat Fakültesi	217	194	411
Güzel Sanatlar Fakültesi	22	17	39
İlahiyat Fakültesi	26	96	122
Mimarlık Fakültesi	23	26	49
Mühendislik Fakültesi	72	318	390
Tıp Fakültesi	160	248	408

Kaynak: YÖK, 2021

Tablo 8’de 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören yabancı öğrencilerin yoğun olarak tercih ettikleri fakültelerdeki öğrenci sayıları verilmiştir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde eğitim-öğretim hizmeti alan yabancı öğrencilerin en çok tercih ettiği fakülte Eğitim Fakültesidir. Eğitim Fakültesini sırasıyla Fen Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Mühendislik Fakültesi takip etmektedir (YÖK, 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesinde Afrikalı Öğrenciler

Yükseköğretimin uluslararasılaşması bağlamında atılan önemli adımlardan biri 2005 yılının Afrika yılı olarak ilan edilmesidir. Yine aynı yıl Türkiye Afrika Birliğine dahil edilerek bu doğrultuda 2008’de Türkiye-Afrika İş Birliği Zirvesi (AU, 2015) gerçekleştirilmiştir. 2010’da Afrika Strateji Belgesi (Afrika Strateji Belgesi Genelgesi, 2010) ve 2015’te Afrika-Türkiye Ortaklığı Ortak Eylem Planı (DB, 2015) düzenlenerek Türkiye-

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

Afrika ilişkileri hızla geliştirilmiştir. Benzer nitelikte YÖK tarafından 2015'te Afrika Açılım Programı (YÖK, 2017) başlatılmak suretiyle üniversitemizdeki Afrikalı öğrenci sayısının artırılması sağlanmıştır (YÖK, 2017).

Yükseköğretim Kurulu 2020 yılı verilerine göre yabancı öğrenci sayısının en yüksek olduğu üniversitelerden beşincisi olan Ondokuz Mayıs Üniversitesi ise bu öğrencilerin yoğun olarak tercih ettiği üniversitelerdendir (YÖK, 2020, s. 78). Türkiye üniversitelerini tercih eden yabancı öğrenciler arasında ise Afrikalı öğrenciler büyük bir nicelik teşkil etmektedir (UIS, 2020).

Tablo 9. 2013-2020 Eğitim-Öğretim Yılları Arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde Öğrenim Gören Afrikalı Öğrenci Sayıları

Eğitim-Öğretim Yılı	Afrikalı Öğrenciler		
	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	21	109	130
2014-2015	58	211	269
2015-2016	91	290	381
2016-2017	113	313	426
2017-2018	147	372	519
2018-2019	244	578	822
2019-2020	174	415	589

Kaynak: YÖK, 2021

Tablo 9 incelendiğinde kronolojik olarak eğitim-öğretim yıllarına bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde eğitim-öğretim hizmeti alan Afrikalı öğrencilerin sayısı giderek artan bir eğri göstermiş, 2019-2020 eğitim-öğretim yılları arasında ise COVID-19 salgını etkilerinin uluslararası öğrenci sayısında düşüşe neden olması (OECD, 2020) doğrultusunda Afrikalı öğrenci sayısında da düşüş yaşanmıştır. Her eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesine gelen erkek öğrenci sayısı kadın öğrenci sayısından daha fazla olmuştur. 2013-2020 yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesine yeni kayıt yaptıran toplam Afrikalı öğrenci sayısı ise 3 bin 136 olmuştur (YÖK, 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Afrikalı öğrencilerin yoğun olarak tercih ettikleri fakültelerdeki sayılarına bakıldığında; Dış Hekimliği Fakültesinde Burundi, Cezayir, Kenya, Mısır, Sudan ve Zambiya'dan 1'er öğrenci bulunmaktadır. Eğitim Fakültesinde Mısır'dan 3, Nijerya, Somali, Fas, Güney Afrika ve Kenya'dan 2'şer, Tunus, Senegal, Mozambik, Gine, Mali ve Gana'dan 1'er öğrenci bulunmaktadır. Mühendislik Fakültesinde Somali'den 36, Etiyopya'dan 12, Sudan'dan 11, Mısır ve Gine'den 7'şer, Mali ve Fas'tan 4'er, Uganda ve Ruanda'dan 3'er, Nijerya, Cezayir ve Tanzanya'dan 2'şer, Fildişi Sahili, Benin, Zimbabve, Komor, Gana, Eritre ve Çad'dan 1'er öğrenci bulunmaktadır. Mimarlık Fakültesinde Somali'den 3, Etiyopya ve Nijerya'dan 1'er öğrenci bulunmaktadır. Tıp Fakültesinde Sudan'dan 18, Mısır'dan 6, Etiyopya ve Fas'tan 3, Cezayir ve Nijerya'dan 2, Kenya, Somali, Uganda, Güney Afrika, Libya, Mauritius ve Zimbabve'den 1'er öğrenci bulunmaktadır (OMÜ, 2021).

2019-2020 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesinde eğitim-öğretim hizmeti alan 4 bin 635 yabancı öğrenciden 102'si kadın 163'ü erkek olmak suretiyle 265'i mezun olmuştur. (YÖK, 2021). Mezun olan 265 öğrencinin; 10'unu Somalili öğrenci, 4'ünü Etiyopyalı öğrenci oluşturmuş, geriye kalanlardan Tanzanya, Mali ve Sudanlı 3'er öğrenci, Liberya, Zambiya ve Nijeryalı 2'şer öğrenci, Benin, Fas, Togo, Kongo, Gambia, Namibya, Uganda, Gana, Komor, Kamerun ve Nijerli 1'er öğrenci olmak suretiyle toplamda 40'ını Afrikalı öğrenciler oluşturmuştur (ÖMÜ, 2021).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma; bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel araştırma şeklinde tasarlanmıştır. Nitel araştırmalarda

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

araştırma topluluğunun temsil edilebilme kabiliyetinden çok, anlayışı derinleştirebilmeye odaklanılır (Neuman, 2006, s. 319-324, Creswell, 2013, s. 77; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Ayrıca nitel araştırmaların doğası gereği daima yoruma açık bir yaklaşıma sahip olmaları (Creswell, 2013, s. 248; Neuman, 2006, s. 440-441) nedeniyle analiz edilmeleri her zaman için kolay olmamakta, yanlılığa açık olduğu için geçerliliği ve güvenilirliği sağlamak güçleşmektedir (Büyüköztürk vd. 2013, s. 150-168; Neuman, 2006, s. 441-442).

Derinlemesine irdeleme yaparak yaşantılar yoluyla açıklamalar getirmeyi (Husserl, 2003, s. 18; Creswell, 2013, s. 259-261) temel alan fenomenoloji, insanların belirli bir olay ya da nosyon ile ilgili anlayış, duygu ve inanışlarını ortaya koymalarını sağlayan ve bu olay ya da nosyonu nasıl deneyimlediklerini ifade etmek için kullanılan nitel araştırma desenlerinden biridir (Husserl, 2003, s. 18; Creswell, 2013, s. 77-81; Erişti vd. 2013, s. 35). Öze inmek ya da özü sezmek olarak nitelendirilebilen fenomenoloji, farkında olunan ancak üzerinde derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan yaşantı ve deneyim gibi olgulara odaklanarak sezgisel betimleme ile özü görme bilimidir (Husserl, 2003; Creswell, 2013; Büyüköztürk vd. 2013, s. 20; Doğanay vd. 2018, s. 97; Erişti vd. 2013, s. 35).

Araştırmada veri toplamak için görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcı öğrenciler amaçlı örnekleme yaklaşımıyla tespit edilmiştir (Neuman, 2006, s. 320; Doğanay vd. 2018, s. 121; Büyüköztürk vd. 2013, s. 90; Erişti vd. 2013, s. 84). Bu itibarla Samsun ilinde yaşayan ve Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesinde eğitim-öğretim hizmeti alan Afrika ülkelerinden gelmiş toplamda on yedi öğrenci araştırma topluluğunu oluşturmuştur. Bu öğrencileri ifade ederken Afrikalı öğrenciler nitelendirmesi kullanılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Türkiye'deki uluslararası öğrenci politikaları ve uluslararası öğrenci hareketliliğini, uluslararası öğrenci hareketliliğinde büyük bir niceliğe sahip olan Afrikalı yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye'ye olan hareketliliklerini, Türkiye'deki öğrencilik yaşamları ve gündelik deneyimlerini, şayet varsa kendi ülkeleri ile Türkiye arasında gördükleri benzerlik ve farklılıkların neler olduğunu ve Türkiye'yi seçme motivasyonlarını belirleyerek bütün bu faktörlerin Türkiye'deki uluslararası öğrenci hareketliliği ile ilişkisini belirlemeye çalışmaktır.

Veri Toplama Aracı Geliştirilmesi ve Veri Toplanması

Bu araştırma için veri toplamada yapılandırılmış görüşme formuna başvurulmuştur (Neuman, 2006, s. 441-453; Büyüköztürk vd. 2013, s. 151-152). Görüşmeler, araştırma sorusu ya da konusu ile ilgili derinlemesine veri sağlamaktadır (Neuman, 2006, s. 441; Creswell, 2013, s. 10; Büyüköztürk vd., 2013, s. 150-168) Dolayısıyla derinlemesine görüşme tekniği yaygın kanaatin aksine oldukça zahmetlidir, zira soruların hazırlanması, katılımcılara erişilmesi ve sağlanan görüşmenin metne dönüştürülerek çözümlenmesi yoğun gayret gerektirir (Doğanay vd. 2018, s. 142). Bu araştırmada görüşmeler elektronik posta adreslerine gönderilen yapılandırılmış formlar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme formlarındaki bilgiler katılımcı öğrencilerden izin alınmak suretiyle yazıya aktarılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları; öğrencilerin tanımadıkları araştırmacı ile görüşmede bulunmaya karşı direnç göstermeleri, kültür farklılıkları ve özellikle yeni öğrencilerin Türkçe konuşurken kendilerini ifade etmede güçlük çekmeleridir.

Araştırma Katılımcılarının Belirlenmesi

Tablo 10. Katılımcı Afrikalı Öğrenciler

	Cinsiyet	Yaş	Geldikleri Ülke	Geldikleri Yıl	Eğitim Düzeyi
Ö-1	Erkek	25	Uganda	2019	Yüksek Lisans

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler
Furkan ŞİMŞEK

Ö-2	Erkek	22	Uganda	2019	Lisans
Ö-3	Kadın	25	Uganda	2019	Yüksek Lisans
Ö-4	Erkek	23	Uganda	2018	Lisans
Ö-5	Kadın	25	Uganda	2019	Yüksek Lisans
Ö-6	Kadın	25	Uganda	2016	Lisans
Ö-7	Erkek	18	Sudan	2019	Lisans
Ö-8	Erkek	22	Fildişi Sahili	2019	Lisans
Ö-9	Erkek	31	Tanzanya	2019	Doktora
Ö-10	Erkek	21	Güney Sudan	2019	Lisans
Ö-11	Erkek	21	Etiyopya	2016	Lisans
Ö-12	Erkek	21	Cezayir	2019	Lisans
Ö-13	Erkek	20	Gine	2019	Lisans
Ö-14	Erkek	21	Malavi	2016	Lisans
Ö-15	Erkek	22	Somali	2019	Lisans
Ö-16	Erkek	22	Somali	2016	Lisans
Ö-17	Erkek	20	Nijerya	2016	Lisans

Araştırmaya katılım sağlayanlar, Afrika kıtasından Samsun iline gelen Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencileridir. Katılımcı öğrenciler Ö-1, Ö-2... olacak şekilde kodlanmıştır.

Tablo 10 araştırmaya katılmış olan Ondokuz Mayıs Üniversitesinde eğitim-öğretim hizmeti alan Afrikalı öğrencileri göstermektedir. Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %35,29'u Ugandalı, %11,76'sı Somalili, geri kalan %5,88'erlik kısımlarını ise Sudan, Fildişi Sahili, Tanzanya, Güney Sudan, Etiyopya, Cezayir, Gine, Malavi ve Nijeryalı öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcı öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında %82,36'sı erkek %17,64'ü kadın, eğitim seviyelerine bakıldığında ise %76,47'si lisans %17,64'ü yüksek lisans ve %5,88'i doktora seviyesindeki öğrencilerdir. Katılımcı öğrencilerin yaşlarına bakıldığında %11,76'sı 20 yaşında, %5,88'erlik kısımlarını 18, 23 ve 31 yaşında ve %23'erlik kısımlarını 21, 22 ve 25 yaşında olan öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcı öğrencilerin %64,70'i 2 yıldır %5,88'i 3 yıldır ve %29,41'i 5 yıldır Türkiye'de yaşamaktadır.

Bulgular ve Veri Analizi

Araştırmada, öğrencilere yöneltilen görüşme formundaki sorulara verilen yanıtlar fenomenolojik yaklaşım yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan Ondokuz Mayıs Üniversitesindeki Afrikalı öğrencilerin; Türkiye'ye, Türkiye'deki öğrencilik yaşamlarına ve gündelik yaşam deneyimlerine ilişkin veriler aşağıdaki temalar çerçevesinde analiz edilmiştir.

Tablo 12. Temalar ve Alt Temalar

Temalar	Bilgi	Prosedür	Algı ve Deneyim
Alt Temalar	1. Temel Düzey Bilgiler	1. Hukuki Statü	1. Memleket Algısı
	2. Mevcut Fikir ve Düşünceler	2. Sistemsel Erişilebilirlik	2. Dil Öğrenimi ve Kullanımı
	3. Tercihler	3. Ekonomik Refah Seviyesi ve Yaşam Standartları	3. Kültürel Yakınlık ve Farklılıklar
	4. Memnuniyet		4. Sosyal Deneyim ve Pratikler

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin görüşmedeki sorulara verdikleri yanıtlar, verdikleri yanıtlara nazaran daha büyük olarak nitelendirilecek anlam grupları olan temalar (Creswell, 2013, s. 193) ve bu temalara ait olan alt temalar çerçevesinde ele alınmıştır.

Bilgi Fikir ve Düşünceler

Katılımcı öğrenciler ile sağlanan görüşme neticesinde ulaşılan ilk tema göç eden kişinin hedef ülke hakkındaki bilgi, düşünce, yaptığı tercih ve tercihinin yönelik kendi tutumu çerçevesindeki temadır. Nitekim katılımcı öğrencilere göç öncesi ve göçle birlikte sonraki süreç ile ilişkili olmak suretiyle Türkiye'nin konumu ve sembolik özelliklerinden biri, tercih ve tercih neticesindeki memnuniyetlerinin ne yönde olduğunu anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Verilen yanıtların analizi doğrultusunda Afrikalı öğrenciler için temel düzey bilgi ve düşüncelerin öğrenci hareketliliğinde önemli olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda bilgi fikir ve düşünceler teması temel düzey bilgiler, mevcut fikir ve düşünceler, tercihler ve memnuniyet olmak suretiyle kendi içerisinde dört alt tema şeklinde ayrılmıştır.

Temel Düzey Bilgiler

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak öğrencilerin Türkiye'nin konumu ve Türk bayrağı ile ilgili sahip oldukları bilgiler göz önünde bulundurulduğunda oluşturulacak olan ilk alt tema temel düzey bilgiler temasıdır. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde doktora ve yüksek lisans öğrencilerinin tamamı ile lisans öğrencilerinin yarıya yakını (n=11) temel düzeyde bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Bunun en temel sebebinin öğrencilerin yaşadıkları ülkelere uzak olmasına ve birçok Müslüman ülkenin bayrağında hilal simgesinin olmasına karşın Türkiye'nin kültürel olarak bölgesel anlamda çekici ve ayırt edilen bir ülke olduğu söylenebilir.

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'deki eğitim-öğretim hayatlarından önce öğrencilerin Türkiye'ye gelip gelmedikleri yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda yine veriler temel düzey bilgiler temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde doktora öğrencisinin uçağının Türkiye'de aktarma yapması dışında öğrencilerin tamamının (n=16) Türkiye'de daha önce bulunmadıkları görülmektedir. Ö-9: "Hayır gelmemiştim ama gelmeden önce bir kere uçağımız İstanbul'daki havalimanında aktarma yapmıştı transit geçiş yaptım." şeklinde fikir beyan etmiştir.

Mevcut Fikir ve Düşünceler

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'deki eğitim-öğretim hayatlarından önce öğrencilerin Türkiye hakkında düşünceleri yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler mevcut fikir ve düşünceler temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde erkek öğrencilerin çoğu (n=10) Türkiye'nin Müslüman bir ülke olduğu, kadın öğrencilerin tamamı ekonomik olarak gelişmiş bir ülke olduğu ve birkaç öğrencinin (n=3) Osmanlı İmparatorluğu dolayısıyla Türkiye'nin tarihsel arka planı yönündeki fikirlere sahip olduğu görülmektedir. Bazı öğrencilerin Türkiye'yi Arap bir ülke olarak bilmesi ve bazı Arap ülkelerinde var olan terörizm doğrultusunda Türkiye'de savaşın olduğu yanıtları ise ön yargılara dayalı olduğu anlaşılmakta, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi faktörlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmüştür. Ö-8: "Türkiye'nin çevresindeki diğer Arap ülkelerinden biri gibi olduğunu düşünüyordum.", Ö-9: "Türkiye'ye gelmeden önce burada sadece savaşın olduğunu ve sürdüğünü biliyordum bundan başka bir düşüncem ve fikrim yoktu.", Ö-7: Tarihsel olarak Osmanlı İmparatorluğu'nu, Türk aşk dizilerini biliyordum, dünyadaki diğer Müslüman ülkelere göre ekonomik olarak daha gelişmiş ve üreten bir ülke olduğunu biliyordum ve Erdoğan'ı tanıyordum. şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Bir öğrencinin Türkiye'yi Arap ülkelerinden biri olarak bilmesi ve bir diğer öğrencinin Türkiye'de savaş olduğunu düşünmesi ise İslam dininin Arap kültürüyle bütünleşmiş (Yıldız, 1991, s. 321-324; Cleveland, 2008, s. 145) bir kalıp yargı oluşundan ve benzer şekilde çeşitli Arap coğrafyalarındaki savaşın varlığının Müslüman bir devlet olarak bilinen Türkiye'ye genellemesi (Çam, 2018; Lewis, 2001) neticesinde oluşmuş birer ön yargı olduğu söylenebilir.

Araştırmada katılımcı öğrencilere Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'deki eğitim-öğretim hayatlarından önce öğrencilerin Türkiye hakkındaki düşüncelerini nereden edindikleri yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler mevcut fikir ve düşünceler temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

incelendiğinde birkaç öğrencinin (n=3) Türkiye’de okuyan arkadaşları sayesinde, pek çok öğrencinin (n=10) ise sosyal ağlar ve Türkiye’nin düzenlemiş olduğu bilgilendirici platformlar sayesinde fikir edindiği, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi faktörlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmüştür.

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye’ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye’deki eğitim-öğretim hayatlarından önce öğrencilerin Türkiye üniversiteleri hakkında düşünceleri yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler mevcut fikir ve düşünceler temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde Türkiye üniversitelerinde salt teorik değil pratik eğitimin verildiğini düşünen (n=2) öğrencilerin olduğu, iyi ve üst düzey eğitimin verildiğini düşünen pek çok (n=8) öğrencinin olduğu ve herhangi bir fikri olmayan (n=7) öğrencilerin olduğu, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi değişkenlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmektedir. Ö-13:” Üniversitelerin eğitim olarak iyi pratik merkezlere sahip olduğunu ve bunun benim mesleğim için faydalı olacağını, pratik deneyimimi geliştirmeme yardımcı olacağını düşünüyordum.”, Ö-16: “Sadece teorik ve ezbere dayalı değil pratik eğitim verildiğini duymuştum ve üniversitelerin öğretmenlerini başarılı şekilde kendileri yetiştirdiklerini düşünüyordum.” Şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Tercihler

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye’ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye’yi tercih etme nedenleri yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler tercihler temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde öğrencilerin bir kısmı (n=4) Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması, bir kısmı (n=4) eğitim seviyesinin iyi olması, bir kısmı (n=4) kültürel zenginliğin bir motivasyon kaynağı olduğu, kadın öğrencilerin tamamının (n=3) ise burs kazanmalarında dolayı tercihlerinin olduğu görülmektedir. Ö-1: “Çok çeşitli tarihsel ve kültürel zenginliği olduğu için ve iyi bir eğitim sistemi olması nedeniyle Türkiye’yi tercih ettim.”, Ö-17:”Ziraat mühendisliği okuduğum için mühendislik eğitimde burasının uygun, gelişmiş ve iyi olduğunu düşündüğüm için Türkiye’yi seçtim.”, Ö-15: “Türkiye bizim ülkemize hizmet ettiği ve ülkemize ekonomik olarak yardımcı olduğu için Türkiye olmasını istedim.”, Ö-6:”Liseden beri yurt dışında okumayı hayal ediyordum, üniversiteleri ve sınavlarını araştırdım ve Türkiye’de burs kazandığım için burayı tercih ettim.” şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

2019-2020 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesinden mezun olan 8 bin 588 öğrenci (OMÜ, 2020) öğrenim gören bütün öğrencilerin yaklaşık %16’sını oluşturmaktadır. Yine 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesinden mezun olan 265 yabancı öğrenci (YÖK, 2021) öğrenim gören bütün yabancı öğrencilerin yaklaşık %5’ini ve mezun olan 40 Afrikalı öğrenci (ÖMÜ, 2021) ise öğrenim gören Afrikalı öğrencilerin yaklaşık %6’sını oluşturmaktadır. Görüldüğü üzere her ne kadar Ondokuz Mayıs Üniversitesi çok sayıda yabancı öğrenci tarafından tercih edilen uluslararası bir üniversite (YÖK, 2020; OMÜ, 2021) olsa da mezun sayıları olarak düşünüldüğünde durum tercih eden yabancı öğrenci sayısı kadar iyimser değildir.

Memnuniyet

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye’ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye’yi tercih etmeleri neticesinde duydukları memnuniyetleri yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler memnuniyet temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde erkek öğrencilerin büyük çoğunluğunun (n=14) Türkiye’yi tercih etmeleri neticesinde yeni bir dil öğrenmelerinden, yeni kültür ve insanlar tanıtmaktan dolayı memnuniyet duydukları, kadın öğrencilerin ise (n=3) memnuniyetleri konusunda net bir cevap vermediği görülmektedir. Ö-10: “Başlangıçta hayal kırıklığına uğradım böyle beklemiyordum çünkü insanlar bana kötü sorular sordular ama şimdi her şey yolunda ve artık memnunum.”, Ö-11: “Türkiye’ye geldiğim için memnunum çünkü burada yeni bir dil öğrendim, yeni bir kültürle tanıştım, yeni şeyler öğrendim, farklı ülkelerden gelenlerle de tanıştım.”, Ö-2: “Hem evet hem hayır, mesela yeni kültür ve yeni insanlarla tanıştığım için çok memnunum çok şey gördüm ve öğrendim ama üniversitenin dil eğitimi çok zor Türkçe öğrenirken zorlandım.”, Ö-4: “Evet Türkler sıcakkanlı ve iyi oldukları için memnunum bana çok yardımcı olan birçok arkadaşım oldu.”, Ö-12: “Evet, çünkü Türkiye’de rahat bir şekilde huzurlu bir öğrenci olarak hayat yaşıyorum, gelişmiş hizmetleri, üniversitesi ve ortamı ile iyi bir ülke.” Şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Yasal Prosedürler

Katılımcı öğrenciler ile sağlanan görüşme neticesinde ulaşılan ikinci tema göç eden kişinin olay, süreç ve kavramları nasıl algıladığı ve deneyimlediği çerçevedeki temadır. Nitekim katılımcı öğrencilere göç dolayısıyla ilişkili olmak suretiyle Türkiye’deki yasal statüleri, sunulan kamu hizmetlerine erişim imkânı ve Türkiye’deki

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

yaşam şartlarını anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Verilen yanıtların analizi doğrultusunda Afrikalı öğrenciler için sağlanan yasal düzenlemelerin öğrenci hareketliliğinde önemli olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda yasal prosedürler teması hukuki statü, sistemsal erişilebilirlik ve ekonomik refah seviyesi ve yaşam standartları olmak suretiyle kendi içerisinde üç alt tema şeklinde ayrılmıştır.

Hukuki Statü

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları yasal statü yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler hukuki statü temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde bütün öğrencilerin (n=17) uluslararası koruma statüsünde oldukları görülmüş, öğrencilerin devlet nezdinde hukuki varlıklarının bulunduğu ve formel bir biçimde göç hareketine katıldıkları, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi faktörlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmüştür.

Sistemsal Erişilebilirlik

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte sağlık hizmetlerinden faydalanmaları yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler sistemsal erişilebilirlik temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde çoğu öğrencinin (n=11) sigortalı olduğu ve sigortası sayesinde sağlık hizmetlerinden rasyonel bir şekilde faydalandıkları, sigortası olmayan diğer öğrencilerin (n=6) ise sağlık hizmetlerinden yeterli imkanları ile faydalandıkları, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi faktörlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmüştür. Ö-7: "Çok faydalanamıyorum her zaman gidemiyorum çünkü ailemin bana gönderdiği para sınırlı ona göre harcamam gerekiyor.", Ö-11: "Şu anda biz yabancılar burada hiçbir şey kazanmıyoruz sigortamız olmadığı için bizim kendi paramızla hastanedeki masraflarımızla ilgilememiz gerekiyor.", Ö-3: "Benim bursumun sigortası var ve sigorta ile standart şekilde hastanelerden faydalanabiliyorum." şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Ekonomik Refah Seviyesi ve Yaşam Standartları

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte ekonomik olarak geçimlerini sağlamaları yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler ekonomik refah seviyesi ve yaşam standartları temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde çoğu öğrencinin (n=11) burs imkanından faydalandığı, burs imkanından faydalanmayan öğrencilerin de (n=6) ekonomik olarak iyi bir refah seviyesine sahip oldukları ancak kendi ülkelerinde Türkiye'den daha rahat geçinen öğrencilerin (n=12) çoğunlukta olduğu görülmüştür. Ö-5: "Türkiye'de yaşamak için bütün her şey bize sağlanıyor, burs veriyorlar burs yeterli geliyor, geçinirken zorlanmıyorum ama ülkemde daha rahat geçiniyordum.", Ö-14: "Elhamdulillah ailem karşılıyor her ihtiyacımı ve her şeyimi, hayır Türkiye'de geçinirken zorlanmıyorum çünkü buraya artık alıştım, ülkemde daha rahat geçiniyorum.", Ö-17: "Ailemin gönderdiği parayla yaşıyorum, burada geçinirken hiç zorlanmıyorum her ihtiyacımı karşılayabiliyorum ama benim ülkemde geçimim daha rahattı yani.", Ö-4:

Normal aslında kötü değil, bu aralar harcamalarım yükseldi bazen kitaplar pahalı oluyor onun dışında çoğu şey pahalı değil ama bazen param yeterli gelmiyor, Türkiye'de ülkemle aynı koşullarda geçiniyorum, ülkemdeki gibi. şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte yaşadıkları yer yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler ekonomik refah seviyesi ve yaşam standartları temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde kadın öğrencilerin tamamının içinde olduğu çoğu öğrencinin (n=14) yurt imkanından faydalandığı, diğer öğrencilerin (n=3) ise kendi imkanları ile yurttan kaldıkları görülmüştür.

Algılar ve Deneyimler

Katılımcı öğrenciler ile sağlanan görüşme neticesinde ulaşılan üçüncü tema göç eden kişinin olay, süreç ve kavramları nasıl algıladığı ve deneyimlediği çerçevedeki temadır. Nitekim katılımcı öğrencilere göç öncesi ve göç sonrası süreçlerle ilişkili olmak suretiyle kendilerini tanıtlarken seçtikleri ifadeler, dil öğrenimi ve dilin kullanımı süreci, deneyimledikleri kültürel farklılıklar ve gündelik yaşam pratiklerine yönelik sorular

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

yöneltilmiştir. Verilen yanıtların analizi doğrultusunda Afrikalı öğrencilerin algı ve deneyimlerinin öğrenci hareketliliğinde önem arz ettiği söylenebilir. Bu bağlamda algılar ve deneyimler teması memleket algısı, kültürel yakınlık ve farklılıklar, dil öğrenimi ve kullanımı ve sosyal deneyim ve pratikler olmak suretiyle kendi içerisinde dört alt tema şeklinde ayrılmıştır.

Memleket Algısı

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte kendilerini ifade ederken memleketlerini nasıl tanıttıkları yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler memleket algısı temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğu (n=14) kendini ifade ederken ülkesinin ismini kullandığı diğer öğrencilerin (n=2) ise Afrika ifadesini kullanmakta mecbur kaldıkları ya da (n=1) bunun bir gurur kaynağı olduğu düşüncesinden ileri geldiği, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi faktörlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmüştür. Ö-9: "Ben Afrikalıyım diyorum çünkü benim ülkemi buradakiler pek bilmiyorlar ama herkes Afrika'yı herkes biliyor.", Ö-1: "Afrikalı olarak, çünkü geldiğim yerle gurur duyuyorum Afrikalı olduğumdan asla utanmadım bunu söylemek istiyorum.", Ö-5: "Kendi ülkemle çünkü doğru olan bu Afrika ülke değil, insanlar bana ülkem hakkında soru sorarsa ülkemi ve yerini onlara çok iyi anlatabilirim.", Ö-8: "Fildişi Sahili diyorum, çünkü ülkemde pek çok büyük kişi var, dünyaca ünlü pek çok futbolcu benim ülkemden.", Ö-14: "Konuşurken Afrikalı olarak söylüyorum genelde çünkü kendi ülkemi söylersem insanlar genelde benim ülkemi tanımıyorlar orası nerede diyorlar ama Afrika dedikten sonra kendi ülkem ismini söylüyorum." şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Dil Öğrenimi ve Kullanımı

Araştırmada öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte Türkçe öğrenimi ve kullanımı konusunda yaşadıkları deneyimler yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler dil öğrenimi ve kullanımı temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğu (n=11) Türkçe öğrenme sürecinde ve/veya Türkçeyi günlük kullanımda zorlandığı, bu öğrenciler içinde birkaçı (n=4) Türkçe'nin fonetik özelliğinden kaynaklı bir zorluk yaşadığı, diğer öğrencilerin ise Türkçe öğrenme ve kullanımında zorlanmadıkları, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi faktörlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmüştür. Ö-17: "Anadilimde olmayan ve ifade etmesi çok zor olan bazı harfler beni zorluyor, söyleneni anlıyorum ama konuşurken bazen söylemekte zorlanıyorum.", Ö-2: "Benim dilimde olmayan harfler beni zorladı mesela i, ö, ü harfler bizde yok o yüzden Türkçe zor.", Ö-3: "Ç, ğ, ş gibi sesleri çıkarırken zorlandım bunlardan ikişer tane var ama kuralı farklı yerdeki sesler için kullanmak gerekiyor.", Ö-12: "Dinlerken zorlanıyordum çünkü hiç Türkçe bilmiyordum, herkes kendi dilini hızlı konuşuyor, söylenenleri bazen anlamıyordum bazen hala anlamıyorum.", Ö-9:

Tek bildiği dil Türkçe olan bir dil öğretmeni bizim Türkçe derslerimize giriyordu, bu şekilde dili öğrendim, öğretmen her şeyi Türkçe anlatmaya çalıştı, anlamadığım yerleri İngilizce anlatabilen bir hoca olsa daha kolay öğrendim çok zorlandım.

şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Kültürel Yakınlık ve Farklılıklar

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte kendi ülkeleri ve Türkiye arasında yakın gördükleri ve deneyimledikleri kavram ya da olgular yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler kültürel yakınlık ve farklılıklar temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde öğrencilerin birkaçı (n=9) yakın birtakım şeylerin olduğu, yakın görenler içinde birkaçının (n=4) yemeklerin benzer olduğu, yine yakın görenler içinde kadınların tamamının (n=3) dini birtakım benzerliklere işaret ettiği, diğer öğrencilerin (n=8) ise kültürel olarak yakın herhangi bir şey deneyimledikleri görülmüştür. Ö-12: "Evet, Türkiye'deki yemekler, insanların yaşam tarzı, toplum, insanların davranışları Cezayir'dekine benzer bir durumda.", Ö-16: "Evet var, yemek, komşuluk, misafirperverlik ve küçüklerin büyüklere saygı göstermesi bizde de var.", Ö-7: "Evet toplum burada benim ülkemde olduğu gibi Müslüman olduğu için burada hayat bizimkine benziyor, insanlar camilere gidiyorlar ve ülkemdeki gibi her gün ezan sesi var." şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte kendi ülkeleri ve Türkiye arasında uzak gördükleri ve deneyimledikleri kavram ya da olgular yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler kültürel yakınlık ve farklılıklar temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğu (n=11) birtakım şeylerin uzak olduğu, bunların içinde birkaç öğrenci (n=5) dil ve kültürün farklı olduğu, birkaç öğrenci (n=3) yemeklerin farklı olduğunu deneyimledikleri, cinsiyet ve eğitim seviyesi gibi faktörlerin yanıtlarda etkili olmadığı görülmüştür. Ö-5: "Dili çok yabancı geliyor Türkçe çok farklı bir dil ve biraz ırkçılık var sokakta sürekli bana bakıyorlar, bu beni rahatsız ediyor.", Ö-7: "Evet var, mesela köpeklere dokunmak ve oynamak, kadınların dışarıda sigara içmesi bana farklı geliyor benim ülkemde böyle şeyler yok.", Ö-15: "Çok farklı olan şey var Türkiye'de sosyal hayat çok farklı ilişkiler çok samimi, dedikodu çok var ama en farklı olanı dil, Türkçe farklı bir dil, mesela İngilizce öyle değil daha kolay." şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Sosyal Deneyim ve Pratikler

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte gündelik ilişkiler yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler sosyal deneyim ve pratikler temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde birkaç öğrenci (n=6) Türkiye'deki gündelik ilişkilerin samimi olduğu ve bu öğrenciler içinde bulunan kadın öğrencilerin tamamı (n=3) yardımsever davranıldığını, birkaç öğrencinin (n=4) kendi ülkesi ile aynı olduğunu deneyimledikleri görülmüştür. Nitekim öğrencilerin Türkiye'deki gündelik ilişkileri samimi, insanları ise sıcakkanlı ve yardımsever olarak görmüşlerdir. Öğrencilerin kendi gündelik yaşantıları ise diğer uluslararası öğrenciler ile birlikte okul ve yurt bağlamında oluşturdukları güven temelli birliktelik ve yaşam pratiğinin tampon ilişkiler düzeni (Kıray, 2000, s. 11-12) işlevi gördüğü söylenebilir. Ö-13: "Ülkemdeki ile bir farklılık hissetmiyorum Türkiye'de çevremle olan ilişkim aynı güzellikte.", Ö-17: "İlişki kurmam başlangıçta kolay olmadı, okulun ilk zamanları çok yalnızdım ama alışıyorum, zamanla arkadaşlarım oldu bana yardımcı oldular.", Ö-10: "Türkler çok iyi ve çok sıcakkanlı insanlar ama bazen çabuk sinirleniyorlar ve kavgaya çıkabiliyor.", Ö-6: "Bana yardımsever davranıyorlar diğer arkadaşlarıma da mesela okuldaki arkadaşlarım bana yardımcı oluyorlar, bilmediğim yerleri onlara sorduğumda bana tarif ederler, yardımcı olurlar." şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

Araştırmada katılımcı öğrencilerin Türkiye'ye göçlerine ilişkin olarak Türkiye'de buldukları süreçte günlük yaşamlarının nasıl geçtiği yönündeki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda veriler sosyal deneyim ve pratikler temasına ilişkindir. Katılımcı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde öğrencilerin birkaçının (n=7) okul eksenli bir yaşantılarının olduğu, kadın öğrencilerin (n=3) okul süreci dışında genellikle yurttaki vakit geçirdikleri ve birkaç öğrencinin (n=3) salgın sürecinden kaynaklı olarak âtıl ve tek düze geçtiğini ifade ettikleri görülmüştür. Ö-11: "Sabah namazdan sonra kahvaltı yapıyorum, ondan sonra dersler başlıyor ve hep okulda oluyorum, ikinci namazından sonra çıkıp geziyorum, akşam yemeği vaktinde yurttaki oluyorum.", Ö-3: "Yurt arkadaşlarımla birlikte okula giderim, çoğu zaman yurttayım ve arkadaşlarımla beraberim.", Ö-5: "Hafta içi bütün günler okulda oluyorum, hafta sonları bazen kütüphanede bazen yurttaki dinlenerek geçiriyorum, genellikle böyle geçiyor.", Ö-10: "Pandemiden dolayı sürekli aynı şeyleri yapmaktan sıkıldım, bunun dışında dersler var yurttaki ders çalışıyorum." şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

SONUÇ

Araştırmada bulgular neticesinde öğrencilerin tamamının Türkiye'de yaşamalarına karşın büyük çoğunluğunun Türkiye'nin coğrafi olarak yerini ve sembolik özelliği olan bayrağını bilmesi ve özellikle Müslüman birçok devletin bayrağında hilalin olmasına karşın diğer bayraklardan ayırt edilmesi yönündeki bilgilerin varlığı, öğrencilerin çoğunun Türkiye'yi Müslüman bir ülke olarak bilmeleri, bazılarının Türkiye'nin tarihsel ve kültürel dinamiklerini tanıması, birkaç öğrencinin Türkiye üniversitelerinin eğitim seviyelerinin yüksek olduğuna yönelik fikirlerinin varlığı ve bu faktörlerin etkili olması doğrultusunda Türkiye'yi tercih etmeleri dolayısıyla öğrencilerin zihinlerinde temel düzeyde Türkiye şeması olduğu anlaşılmıştır. Türkiye'de eğitim-öğretim hizmeti alan arkadaşlarından bilgi edinen birkaç öğrenci dışında öğrencilerin tamamına yakını Türkiye hakkındaki fikirlerini sosyal ağlar aracılığı ile edindikleri anlaşılmıştır. Dolayısıyla geçerli ve güvenilir bilgilere ulaşmaları için öğrencilerin hizmetine sunulmuş Study in Turkey gibi web sitelerinin önemli oldukları

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

söylenbilir. Öğrencilere sağlanan burs, yurt ve sigorta gibi imkanlar, öğrencilerin Türkiye tercihlerindeki memnuniyet göstergeleri olmakla birlikte, öğrencilerin genel olarak Türkçe dili, dil öğrenimi ve kullanımı gibi nedenlerden kaynaklı memnuniyetsizliklerinin olduğu görülmüş, bu durumda mezuniyet sayılarına yansdığı anlaşılmıştır.

Araştırmada diğer bulgular neticesinde öğrencilerin tamamının Türkiye’de uluslararası koruma statüsünde oldukları görülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin uluslararası statüde olmaları bireylerin göçlerine ilişkin sorunlarına yönelik kalıcı çözümler getirilmesi, mağduriyet yaşamamaları, hak ve hizmetlerden eşit yararlanmaları ve insan onuruna uygun bir yaşam sürmeleri sağlanmıştır. Ayrıca burs olanaklarından faydalanan öğrencilerin sağlanan bu imkanlar doğrultusunda elde ettikleri ekonomik refah düzeyleri ve burs kapsamında sağlanan sağlık sigortaları, burs almayan ve tüm masraflarını kendi imkanları ile karşılayan diğer öğrencilerin ekonomik refah düzeylerinden görece daha iyi olduğu ve sağlık hizmetlerinden görece daha rasyonel olarak faydalandıkları anlaşılmıştır.

Araştırmada diğer bulgular neticesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu iletişim kurarken geldiği ülkenin ismini söylemek suretiyle kendini tanıttığı, birkaç öğrencinin ise ülkelerinin insanlar tarafından tanınmamasından kaynaklı olarak ve bir öğrencinin ise bunun bir gurur kaynağı olduğunu düşünmesi dolayısıyla kendini Afrikalı olarak tanıttığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun dil öğreniminde ve dilin günlük yaşamda kullanımından kaynaklı zorluk yaşandığı, bunun nedenleri arasında Türkçe’nin fonetik özelliğinden kaynaklı olarak telaffuzda yaşanan zorlukların ve dil eğitimi için sağlanan öğretim hizmetlerinin yetersizliklerinden kaynaklı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin Türkiye ile ülkeleri arasında yemekleri, toplumu ve toplumsal yaşayış biçimlerini benzer olarak görmeleri öğrencilerin ülkeleri ile Türkiye’nin Müslüman ülkeler olması dolayısıyla benzer hassasiyetlerinden kaynaklı birtakım yakınlıklar gördükleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin kendi ülkeleri ile Türkiye arasında bazı pratikler, yaşam tarzları ve dili çok farklı olarak görmeleri öğrencilerin kendi ülkeleri ile Türkiye’yi coğrafi olarak uzak olmaları neticesinde kültürel farklılıktan kaynaklı birtakım farklılıklar gördükleri anlaşılmıştır.

Sonuç olarak kavramsal çerçeve, literatür ve ulaşılan bulgular neticesinde, Türkiye’deki uluslararası öğrenci hareketliliği ve Afrikalı öğrenciler özelinde yürütülen politika ve faaliyetler, öğrencilerin görüş, düşünce ve deneyimleri dikkate alınarak değerlendirildiğinde politikaların öğrenci hareketliliğini doğrudan etkilediği söylenebilir. Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye’deki yükseköğretim hizmetlerinin yabancı öğrencilere daha iyi ve yaygın ağlara sahip web siteleri aracılığı ile tanıtılarak ulaştırılması, sağlanan burs ve diğer imkanların artırılması, uluslararası öğrencilere sağlanan Türkçe dil öğrenimi hizmetlerinin daha başarılı bir şekilde sunulması ve öğrencilere yurt dışındaki hayatından ziyade daha çok sosyalleşecekleri aktif bir kent ve kampüs hayatının sağlanması, Türkiye için her geçen yıl artan Afrikalı öğrenci hareketliliğinin önümüzdeki yıllarda da artarak devam etmesine yol açacağı düşünülebilir.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırma bilimsel araştırmalardaki etik ilke ve kurallara riayet edilerek yürütülmüştür. Bu doğrultuda 2021/521 karar sayılı ve 28.05.2021 karar tarihli, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu onayı alınmıştır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler
Furkan ŞİMŞEK

- Africa Union (2015). *Turkey has delivered its annual contribution of \$1 million to the African Union (AU) in Addis Abada*. AU data portal. Access: <https://au.int/en/newsevents/20150417/turkey-has-delivered-its-annual-contribution-1-million-african-union-au-addis>, (19 Ağustos 2021).
- Afrika Strateji Belgesi Genelgesi (2010, 26 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 27533) Erişim adresi: 19 Ağustos 2021, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100326-16.htm>
- Babadağ, G. (2015) Çocuk ve eğitim. Eraslan, L. (Ed.), *Farklı perspektiflerden çocukluk ve sosyolojisi* içinde (s. 199), Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018, 15 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 30479). Erişim: 17 Ağustos 2021, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf>
- Bauman, Z. (2005). *Bireyselleşmiş toplum*. Yavuz Alogan (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cleveland, W. L. (2008). *Modern Ortadoğu tarihi*. Mehmet Harmancı (çev.), İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Creswell J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir (çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018, 10 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı: 30474). Erişim: 17 Ağustos 2021, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>
- Çam, N. (2018). *Bedevilik ve uygarlık ayırımında hangi İslam*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Dışişleri Bakanlığı (2015). *Afrika-Türkiye ortaklığı ortak eylem planı 2015-2019*. Erişim adresi: <http://afrika.mfa.gov.tr/data/turkiye-afrika-ortak-uygulama-plani-2015-2019.pdf>
- Doğanay, A., Ataizi, M., Şimşek, A., Balaban Salı, J. ve Akbulut, Y. (2018). Araştırma modelleri. Şimşek A. (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde (s. 80-106). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Erişti, B., Kuzu, A., Yurdakul, K., Akbulut, Y. ve Kurt, A. A. (2013). Araştırmanın planlanması. Kurt A. A. (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 21-45). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Frank D. B. and Susan K. B. (2014). Demographic analyses of immigration. Caroline B. B. and James F. H. (Ed.) *Migration theory talking across disciplines* in (p. 67-83). New York: Routledge.
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin sonuçları*. Ersin Kuşdil (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021). *İkamet izni çeşitleri*. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/>
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021). *2021 yılında ikamet izniyle bulunan yabancılar*. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/>
- Haldun, İ. (1977). Göçebelik, tarımcı göçebelik ve kırsallık, kentsel yaşamdan önce gelir, çöl ve kır uygarlığın başlangıç yeri kentlerse ömrünü uzatan gücüdür: Cilt 1. *Mukaddime*. Turan Dursun (çev.), Ankara: Onur Yayınları.
- Husserl, E. (2003). *Fenomenoloji üzerine beş ders*. Harun Tepe (çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Institute of International Education (2021). *2020 Project atlas infographics*. IIE data portal. Access: <https://iie.widen.net/s/rfw2c7rrbd/project-atlas-infographics-2020>, (14 August 2021).

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler
Furkan ŞİMŞEK

- International Organization for Migration (2018). *Global migration indicators 2018*. IOM Publishing. Access: https://publications.iom.int/system/files/pdf/global_migration_indicators_2018.pdf, (18 August 2021).
- International Organization for Migration (2019). *World migration report 2020*. IOM data portal. Access: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020>, (16 August 2021).
- International Organization for Migration (2021). *International students*. IOM data portal. Access: <https://www.migrationdataportal.org/themes/international-students>, (17 August 2021).
- Islamic Development Bank (2021). Scholarship. ISDB data portal. Access: <https://www.isdb.org/scholarships>, (15, August 2021).
- Kant, I. (2013). *Eğitim üzerine*. Ahmet Aydoğan (çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- Kıray, M. B. (2000). *Ereğli – ağır sanayiden önce bir sahil kasabası*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi (2021). Mevlâna değişim programı koordinasyon ofisi. Erişim adresi: <http://mdp.manas.edu.kg/>, (14 Ekim 2021).
- Lewis, B. (2001). *The crisis of Islam: Holy war and unholy terror*. New York: The New Yorker.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Cilt 1-2) (7. Basım). Sedef Özge (çev.), İstanbul: Yayın Odası Yayınları.
- OECD (2012). *Education at a Glance 2012: OECD Indicators*, OECD Publishing. Access: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2012_eag-2012-en, (14 August 2021).
- OECD (2020). *Education at a Glance 2020: OECD Indicators*, OECD Publishing. Access: https://www.oecd-ilibrary.org/education/international-and-foreign-student-mobility-in-tertiary-education-2010-2014-and-2018_b99a9348-en, (14 August 2021).
- OECD (2020). *Education policy outlook: Turkey*, OECD Publishing. Access: <https://www.oecd.org/education/policy-outlook/country-profile-Turkey-2020.pdf>, (15 June 2021).
- OECD (2020). *2020 annual international migration and forced displacement trends and policies report to the G20*. OECD, ILO, UNHCR, IOM Publishing. Access: <https://www.oecd.org/migration/mig/FINAL-2020-OECD-ILO-UNHCR-IOM-G20-report.pdf>, (16 August 2021).
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2021). *Erasmus+*. Erişim adresi: https://uib.omu.edu.tr/uploads/erasmus_brosur.pdf, (13 Ekim 2021).
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2019). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi uluslararası öğrenci kabul yönergesi*. Erişim adresi: <https://www.omu.edu.tr/tr>, (16 Nisan 2021).
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2020). *İstatistikler*. Erişim adresi: <https://oidb.omu.edu.tr/istatistikler/>, (14 Ekim 2021).
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2020). *Uluslararası öğrenci giriş sınavı*. Erişim adresi: <https://yos.omu.edu.tr/tr>, (13 Temmuz 2021).
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2020). *Uluslararası öğrenciler Türkçe yeterlilik sınavı*. Erişim adresi: <https://www.omu.edu.tr/tr/icerik/duyuru/uluslararasi-ogrenciler-turkce-yeterlilik-sinavi>, (13

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler
Furkan ŞİMŞEK

Temmuz 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2021). *Uluslararası ilişkiler birimi*. Erişim adresi: <https://uib.omu.edu.tr/tr>, (14 Ekim 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2021). *Uluslararası öğrenci sayıları*. Erişim adresi: <https://international.omu.edu.tr/tr/istatistikler>, (13 Ekim 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2021). *Üniversitemiz*. Erişim adresi: <https://www.omu.edu.tr/tr/universitemiz/hakkimizda>, (14 Ekim 2021).

Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2010). *Türkiye'deki yükseköğretim programları için yurt dışından kabul edilecek öğrenci kılavuzu*, Erişim adresi: <https://www.osym.gov.tr/Eklenti/2845,yurtdisindanogrencikabulkilavuzupdf.pdf?0>, (26 Nisan 2021).

Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2020). *2010 Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba toplulukları sınavı (TCS)*. Erişim adresi: <https://www.osym.gov.tr/TR,6169/2010-turk-cumhuriyetleri-ile-turk-ve-akraba-topluluklari-sinavi-tcs.html>, (14 Ekim 2021).

Söğüt, S. (2019). Türk-Yunan nüfus mübadelesinde göçmenlerin göç algısı. İlhan M. M. ve Albayrak O. (Ed.), *Göç ve kültürel etkileşim* içinde (s. 137-152), İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). *On birinci kalkınma planı (2019-2023)*, Erişim adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf>, (15 Ağustos 2021).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2021). *2021 yılı Cumhurbaşkanlığı yıllık programı*, Erişim adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/11/2021_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf, (24 Nisan 2021).

Tarrow, S. (2008). Köklü kozmopolitler ve ulusötesi aktivistler. Çetinkaya, D. (Ed.), *Toplumsal hareketler-tarih, teori ve deneyim* içinde (s. 139-140), İstanbul: İletişim Yayınları.

Tezcan, M. (1993). *Eğitim sosyolojisinde çağdaş kuramlar ve Türkiye*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Türk Dil Kurumu (1998). *Türkçe sözlük* (Cilt 1-2), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (1994). *Türkiye'de ve dünyada yükseköğretim, bilim ve teknoloji raporu*. Erişim adresi: <https://tusiad.org/tr/>, (14 Ağustos 2021).

Türkiye Diyanet Vakfı (2021). *Diyanet bursları*. Erişim adresi: <https://diyanetburslari.tdv.org/>, (15 Ağustos 2021).

Türkiye İstatistik Kurumu (2019). *Eğitim harcamaları istatistikleri 2019*, Erişim adresi: <https://www.tuik.gov.tr/>, (16.4.2021).

Türkiye Ulusal Ajansı (2021). *2021 yılı Erasmus+ teklif çağırısı*. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1326, (15 August 2021).

Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (2016, 17 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 29656). Erişim: 17 Ağustos 2021, <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21460&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

UNESCO (2015). *International students*. Migration data portal. Access: <https://migrationdataportal.org/themes/international-students>, (14 August 2021).

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler
Furkan ŞİMŞEK

- UNESCO (2018). *Global education monitoring report*. UNESCO Publishing. Access: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265866>, (16 August 2021).
- UNESCO Institute of Statistic (2020). *International (or internationally mobile) students*. UIS data portal. Access: <http://uis.unesco.org/en/glossary>, (17 Ağustos 2021).
- UNESCO Institute of Statistic (2020). *Sustainable development goals 1 and 4*. UIS data portal. Access: <http://data.uis.unesco.org/>, (18 August 2021).
- UNESCO Institute of Statistic (2021). *Global flow of tertiary-level students*. UIS data portal. Access: <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>, (16 August 2021).
- Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2012, 21 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 28360). Erişim: 13 Ekim 2021, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/20120721-21.htm>
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, 4 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 28615). Erişim: 22 Nisan 2021, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, H. D. (1991). Arap: Cilt 3. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun (2010, 24 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 27544). Erişim: 24 Nisan 2021, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5978.pdf>
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (2020). *Türkiye bursları*. Erişim adresi: <https://turkiyeburslari.gov.tr/>, (28 Nisan 2021).
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (2020). *Türkiye bursları 2020 yıllık raporu*. Erişim adresi: <https://turkiyeburslari.gov.tr/Content/Upload/files/TB%20Rapor-2020.pdf>, (16 Ağustos 2021).
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (2020). *Türkiye'nin yurt dışına uzanan gönül bağı YTB 10 yaşında*. Erişim adresi: <https://www.ytb.gov.tr/>, (14 Ekim 2021).
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (2020). *Uluslararası öğrenci hareketliliği*. Erişim adresi: <https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/uluslararasi-ogrenci-hareketliliği>, (15 Ağustos 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2010). *Yurt dışında lise eğitimi alanlar*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/ogrenci/kendi-imkaniyla-egitim-alacaklar-yurt-disinda-lise-egitimi-alanlar>, (13 Temmuz 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2011, 23 Ağustos). *Mevlâna değişim programına ilişkin yönetmelik*. Resmi Gazete (Sayı: 28034), Erişim: 22 Ağustos 2021, https://mevlana.yok.gov.tr/Documents/mevzuat/Mevlana_Yonetmelik_002.PDF.pdf
- Yükseköğretim Kurulu (2017). *Türkiye-Afrika eğitim bakanları toplantısı konuşma metni*. Erişim adresi: https://uluslararasi.yok.gov.tr/HaberBelgeleri/YOK_Baskani_Sarac_Turkiye_Afrika_Egitim_Bakanlari_Konferansi_Konusma_Metni.pdf, (19 Ağustos 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2017). YÖK Başkanı Saraç Türkiye-Afrika eğitim bakanları konferansına katıldı. *Yüksek Öğretim Dergisi* (6). s. 101-103. Retrieved from <https://www.yok.gov.tr/Dergi/dergipdf/yuksekogetim-sayi-6.pdf>

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

- Yükseköğretim Kurulu (2018). *Burs ve destekler*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/ogrenci/yok-bursuve-destekleri>, (14 Ekim 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2018). *Tarihçe*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/tarihce>, (22 Ağustos 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2019). *Study in Turkey*. Erişim adresi: <https://www.studyinturkey.gov.tr/>, (18 Ağustos 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2019). *Türkiye yükseköğretim sistemi 2019* (s. 28). Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/>, (16 Nisan 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2020). *Üniversite izleme ve değerlendirme genel raporu 2020*. Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (15 Nisan 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Study in Turkey*. Erişim adresi: <https://uluslararasi.yok.gov.tr/>, (15 Ağustos 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Yükseköğretim kurulu tarafından yurtdışından gelecek yabancı uyruklu öğrencilere sağlanacak desteklere ilişkin usul ve esaslar*, Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Ogrenci/BursDokuman/yabanci-uyruklu-ogrenciler-usul-ve-esaslar-01042021.pdf>, (24 Nisan 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Yükseköğretim istatistikleri*. Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (14 Ekim 2021)
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Yükseköğretim kurumlarındaki lisans programlarına kayıtlı öğrencilere verilecek burslara ilişkin usul ve esaslar*, Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Ogrenci/BursDokuman/yok-destek-bursu-usul-esaslar-01042021.pdf>, (24 Nisan 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Yükseköğretimde hedef odaklı uluslararasılaşma*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2021/yuksekogretimde-hedef-odakli-uluslararasilasma.pdf>, (13 Ekim 2021).
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Türkiye yükseköğretimde uluslararasılaşmada dünyada ilk 10 içerisinde yer aldı* (UNESCO 2020). *Yüksek Öğretim Dergisi* (19). s. 90-91. Retrieved from <https://www.yok.gov.tr/Dergi/dergipdf/yuksekogretim-sayi-19.pdf>
- Yükseköğretim Kurulu (2021). *Uyruğa göre öğrenci sayıları raporu*, Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (15 Nisan 2021).
- Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışı Yükseköğretim Kurumlarıyla Ortak Eğitim Öğretim Programlarına Dair Yönetmelik, (2016, 6 Ekim). Resmî Gazete (Sayı: 29849), Erişim: 13 Ekim 2021), <https://www.mevzuat.gov.tr/>

Extended Abstract

International student is defined as the individual who cross the physical border between two countries with the purpose of participating in educational activities in a target country different than one's own (UNESCO, 2015; IOM, 2018; UIS, 2020). Thus, the common ground of the definitions for international students is a mobility that surpass the domestic boundaries (YTB, 2020). Besides, for the international students to take education abroad,

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler Furkan ŞİMŞEK

impulsive and attractive motivators shape the mobility (IOM, 2021).

The Republic of Turkey started to concentrate on international student policies in higher education in 2005 and developed joint education programs with higher education institutions of various countries (YÖK, 2021). Accordingly, the abolition of the Foreign Student Exam (YÖS) by the Council of Higher Education in 2010 (YÖK, 2010), the regulation of the precept (Regulation on Joint Education Programs of Higher Education Institution, 2016; YÖK 2021) which was prepared in 2016 and provides opportunities such as transition between programs and multiple languages of programs, paying regards to opinions of the Council of Higher Education and universities, scholarship opportunities provided by the Republic of Turkey (SBB, 202) and legal entities such as the Islamic Development Bank (ISDB, 2021) and Turkish Religious Foundation (TDV, 2021) and various non-governmental organizations, Erasmus Program (TUA, 2021) which is the most well-known program with the scholarship opportunities of various universities and scholarship opportunities offered within the framework of many other student exchange programs contributed to international student mobility (YÖK, 2021). Hereof, higher education of Turkey is increasing its popularity as a country where more and more foreign students come every passing year (YTB, 2020).

Similarly, the Council of Higher Education, from its establishment in 1982 to 2014, signed memorandums of understanding with 15 countries in order to provide cooperation with higher education and also signed 54 memorandums of understanding with 39 different countries between 2014-2020. These 39 countries are ; Albania, Azerbaijan, Bahrain, Bangladesh, Belarus, Burkina Faso, Burundi, Algeria, Djibouti, Chad, Ethiopia, Morocco, Philippines, Palestine, Gambia, South Sudan, Iraq, Iran, Japan, Qatar, Korea, Kosava, Macedonia, Malaysia, Malaysia Kelantan State, Niger, Uzbekistan, Pakistan, Romania, Rwanda, Serbia, Sierra Leone, Sudan, Taiwan, Tunisia, Uganda, Ukraine and Zambia (YÖK, 2021, p. 28).

One of the important steps in the context of African students in higher education is the declaration of 2005 as the African year. Again in the same year, Turkey was included in the African Union and in this direction, Turkey-Africa Cooperation Summit (AU, 2015) was held in 2008. Relations of Turkey and Africa were rapidly developed by the preparation of the African Strategy Document in 2010 (African Strategy Document Circular, 2010) and Joint Action Plan for Africa-Turkey Partnership in 2015 (DB, 2015). Similarly, The African Initiative Program (YÖK, 2017) was started by Council of Higher Education in 2015, thus ensuring the number of African students in our universities (YÖK, 2017).

As from 2021, the number of international students in Turkey has gone beyond 200 thousands (YÖK, 2021, p. 42). African students constitute a large number among foreign students who prefers Turkish universities (UIS, 2020). Ondokuz Mayıs University started to open quota for international students as of the 2007-2008 academic year (OMÜ, 2021). Ondokuz Mayıs University, where international students come from 109 different countries, is an international university in terms of quotas (OMÜ, 2021; YÖK, 2020, p. 78). According to the data of the Council of Higher Education for 2020, Ondokuz Mayıs University, which is the fifth among the universities with the highest number of foreign students (YÖK, 2020, p. 78). In the 2019-2020 academic year, out of the 4635 foreign students, 102 were female, 163 were male and 265 students graduated (YÖK, 2021). Out of 265 graduates ; there were 10 Somali students, 4 Ethiopian students, 3 students each from Tanzania, Mali and Sudan, 2 students each from Liberia, Zambia and Nigeria, 1 student each from Benin, Morocco, Tongo, Congo, Gambia, Namibia, Uganda, Ghana, Comoros, Cameroon and Niger, 40 African students in total (OMÜ, 2021).

Thereaway, the aim of the research is to reveal the relationship between international student policies and international student mobility in Turkey, the mobility of African higher education students which has a large amount in international student mobility in Turkey, their student life in Turkey and their daily experiences, if any, what similarities and differences they see between their own country and Turkey, determining the motivations for choosing Turkey. In this way, interviews were hold with 17 students from various African countries who came to Ondokuz Mayıs University to study and the results obtained in the frames of knowledge, procedure, perception, experience themes and sub-themes.

This research was designed as qualitative research. Interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the research, participating students were determined by purposive sampling approach (Neuman, 2006, p. 320). The results obtained were analyzed with the phenomenological approach method.

As a result of the conceptual framework, literature and findings, it can be said that when the international student mobility in Turkey and the policies and activities carried out specific to African students are evaluated by

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Türkiye Yükseköğretiminde Afrikalı Öğrenciler **Furkan ŞİMŞEK**

considering opinions, thoughts and experiences of student, the policies directly effect the student mobility. It can be thought that promoting and delivering higher education services in the Republic of Turkey to foreign students through websites with better and widespread networks, increasing the scholarship and other opportunities provided, a way better delivery of Turkish language learning services provided to international students, and providing students an active urban life and campus life where they can socialize more than a dormitory-based student life can ensure the continuation of African student mobility which is increasing every year for Turkey.